GENERALINIO ADVOKATO
JÁN MAZÁK IŠVADA,
pateikta 2009 m. balandžio 30 d.[1]

I — Įžanga

1. 2008 m. vasario 29 d. Nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2008 m. kovo 6 d., *Unabhängiger Verwaltungssenat des Landes Vorarlberg* (Forarlbergo federalinės žemės nepriklausomas administracinis senatas[2], Austrija) pagal EB 234 straipsnį pateikė Teisingumo Teismui prejudicinį klausimą dėl EB 12 straipsnio išaiškinimo.

2. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės nori sužinoti, ar EB 12 straipsnyje nustatytas diskriminacijos dėl pilietybės draudimas draudžia nacionalinės teisės nuostatas, kuriose nustatyta, kad metinė vinjetė automobiliui, suteikianti teisę naudotis mokamais federaliniais keliais, išduodama nemokamai tik tiems neįgaliems asmenims, kurių nuolatinė ar įprasta gyvenamoji vieta yra Austrijos teritorijoje.

3. Šis klausimas kilo nagrinėjant sunkią negalią turinčio Vokietijos piliečio A. Gottwald iškeltą bylą, kurioje šis pilietis ginčijo baudą, paskirtą jam už tai, kad vairavo automobilį Austrijos mokamame kelyje nesumokėjęs kelių mokesčio.

II — Teisinis pagrindas

4. Pagal Federalinių kelių mokesčių įstatymo (Bundesstraßen-Mautgesetz 2002, toliau – Bundesstraßen-Mautgesetz) 10 straipsnio 1 dalies redakciją, galiojusią bylos aplinkybių metu, už važiavimą mokamu keliu dviratėmis (t. y. motociklai ir pan.) ir daugiau ratų turinčiomis transporto priemonėmis, kurių didžiausia leidžiama bendroji masė ne didesnė kaip 3,5 t, reikia mokėti laikinį kelių mokestį.

5. Pagal Bundesstraßen-Mautgesetz 11 straipsnio 1 dalį laikinis mokestis turi būti sumokėtas prieš važiuojant mokamu keliu, priklijuojant transporto priemonėje kelių mokesčio vinjetę.

1 — Originalo kalba: anglų.
2 — Toliau – *Unabhängiger Verwaltungssenat*.

6. Pagal Bundesstraßen-Mautgesetz 13 straipsnio 2 dalį Federalinė socialinių reikalų ir neįgaliųjų tarnyba (*Bundesamt für Soziales und Behindertenwesen*) neįgaliųjų, kurių nuolatinė ar įprasta gyvenamoji vieta yra Austrijos teritorijoje ir kurių vardu registruota bent viena keturis ar daugiau ratų turinti transporto priemonė, kurios didžiausia leidžiama bendroji masė neviršija 3,5 t, prašymu, jeigu jie pagal Federalinio neįgaliųjų įstatymo (Bundesbehindertengesetz) 40 straipsnį turi neįgalaus asmens pažymėjimą, kuriame nurodyta, jog asmuo turi nuolatinę sunkią vaikščiojimo negalią arba dėl ilgalaikio sveikatos sutrikimo ar aklumo negali naudotis visuomeniniu transportu, nurodytos kategorijos transporto priemonėms turi nemokamai išduoti metinę vinjetę.

7. Iš Austrijos vyriausybės pateiktų pastabų aišku, kad atitiktis „įprastos gyvenamosios vietos“ reikalavimui turi būti nustatoma vadovaujantis 1895 m. rugpjūčio 1 d. Įstatymo dėl jurisdikcijos priskyrimo ir bendrosios kompetencijos teismų teritorinės jurisdikcijos civilinėse bylose (*Jurisdiktionsnorm*, *RGBl.* 11) 66 straipsnio 2 dalimi.

8. Pagal Bundesstraßen-Mautgesetz 20 straipsnio 1 dalį transporto priemonių vairuotojai, kurie važiuoja mokamu keliu tinkamai nesumokėję pagal 10 straipsnį privalomo laikinio kelių mokesčio, padaro administracinį pažeidimą ir yra baudžiami pinigine bauda nuo 300 iki 3 000 EUR (šios bylos aplinkybių metu buvo nuo 400 iki 4 000 EUR).

III — Faktinės aplinkybės, procedūra ir pateiktas prejudicinis klausimas

9. Arthur Gottwald yra Vokietijoje gyvenantis Vokietijos pilietis; jo kūnas visiškai paralyžiuotas, jis jo nevaldo nuo ketvirtojo stuburo slankstelio ir naudojasi neįgaliojo vežimėliu. Jam yra išduotas Vokietijos sunkios negalios pažymėjimas.

10. 2006 m. rugpjūčio 26 d. A. Gottwald vyko iš Vokietijos ir ketino Austrijoje praleisti kelias atostogų dienas. Savo automobiliu jis važiavo mokama A 14 *Rheintal* magistrale Tirolio kryptimi, netoli išvažiavimo Wolfurt/Lauterach buvo sustabdytas kontrolės ir patikrintas vadovaujantis Bundesstraßen-Mautgesetz. Patikrinus nustatyta, kad A. Gottwald automobilyje nebuvo priklijuota jokia galiojanti kelių mokesčio vinjetė.

11. Todėl Brėgenco apylinkės administracinės institucijos (*Bezirkshauptmannschaft Bregenz*) 2006 m. gruodžio 4 d. sprendimu dėl administracinės nuobaudos skyrimo, išimtinėmis aplinkybėmis sušvelninus sankciją pagal Įstatymo dėl administracinių nuobaudų (Verwaltungsstrafgesetz) 20 straipsnį, A. Gottwald nubaustas 200 EUR bauda už tai, kad vairavo automobilį mokamų kelių tinkle, prieš važiuodamas juo nesumokėjęs laikinio kelių mokesčio ir neturėdamas automobilyje prikli-

juotos vinjetės. Sprendime nurodyta, kad taip jis pažeidė Bundesstraßen-Mautgesetz 20 straipsnio 1 dalį, atsižvelgiant į 10 straipsnio 1 dalį ir 11 straipsnio 1 dalį.

12. Pagrindinėje byloje *Unabhängiger Verwaltungssenat* turi išnagrinėti A. Gottwald skundą dėl šio sprendimo.

13. Iš nutarties, kurioje prašoma priimti prejudicinį sprendimą, aišku, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja, ar Bundesstraßen-Mautgesetz 13 straipsnio 2 dalis, kurioje nustatyta paramos Austrijoje gyvenantiems neįgaliesiems priemonė, yra suderinama su EB 12 straipsnyje įtvirtintu diskriminacijos dėl pilietybės draudimu.

14. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas šiuo atžvilgiu pažymi, kad aplinkybė, jog nuo pareigos mokėti už kelių mokesčio vinjetę atleidžiami tik tie neįgalieji, kurių nuolatinė ar įprasta gyvenamoji vieta yra Austrijoje, iš esmės reiškia netiesioginę diskriminaciją dėl pilietybės šios nuostatos prasme, ir ši diskriminacija gali būti pateisinama, tik jei nevienodas požiūris grindžiamas objektyviomis aplinkybėmis, nesusijusiomis su atitinkamų asmenų pilietybe, ir jei šis nevienodas požiūris yra proporcingas siekiamam teisėtam tikslui.

15. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, EB 12 straipsnis taikytinas remiantis tuo, kad A. Gottwald norėjo atostogauti Austrijoje ir todėl vyko į kitą valstybę narę, kad gautų ten paslaugą[3], arba bet kuriuo atveju remiantis tuo, kad nagrinėjamą situaciją reglamentuoja EB sutarties V antraštinės dalies nuostatos dėl bendrosios transporto politikos.

16. Tokiomis aplinkybėmis *Unabhängiger Verwaltungssenat* nusprendė sustabdyti bylą ir pateikti Teisingumo Teismui tokį prejudicinį klausimą:

„Ar EB 12 straipsnį reikia aiškinti taip, kad jis draudžia nacionalinės teisės nuostatą, kurioje numatyta, kad metinė vinjetė automobiliui naudotis mokamais federaliniais keliais išduodama nemokamai tik tam tikrą negalią turintiems asmenims, kurių nuolatinė ar įprasta gyvenamoji vieta yra Austrijoje?“

3 — Šiuo atžvilgiu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas daro nuorodą į bylą, kurioje priimtas 1989 m. vasario 2 d. Sprendimas *Cowan* (186/87, Rink. p. 1989, p. 195).

IV — Teisinė analizė

A — *Dėl priimtinumo*

1. Pagrindiniai šalių argumentai

17. Šioje byloje rašytines pastabas pateikė A. Gottwald, Austrijos vyriausybė ir Europos Bendrijų Komisija. Visoms šioms šalims taip pat buvo atstovaujama 2007 m. kovo 12 d. posėdyje.

18. Austrijos vyriausybės teigimu, šio prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumas yra bent jau abejotinas.

19. Šiuo atžvilgiu ji iš esmės teigia, kad, nepaisant to, ar gyvenamosios vietos reikalavimas, siejamas su nemokamu kelių mokesčio vinjetės išdavimu, atitinka Bendrijos teisę, A. Gottwald turėjo būti nubaustas, nes bet kuriuo atveju pažeidė Bundesstraßen-Mautgesetz 11 straipsnio 1 dalyje nustatytą pareigą prieš pradedant naudotis mokamu keliu priklijuoti automobilyje kelių mokesčio vinjetę.

20. Bundesstraßen-Mautgesetz 13 straipsnio 2 dalyje numatyta išimtinė procedūra, apie kurią kalbama pateiktame prejudiciniame klausime ir pagal kurią gavus prašymą ir, jei įvykdyti tam tikri reikalavimai, metinė vinjetė tam tikrą negalią turintiems asmenims išduodama nemokamai, pagrindinėje byloje nenagrinėjama.

21. Šiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad A. Gottwald niekada nesikreipė dėl tokios vinjetės išdavimo.

22. Todėl, Austrijos vyriausybės teigimu, panašu, kad pateiktas prejudicinis klausimas neturi jokio ryšio su bylos faktinėmis aplinkybėmis ir kad Teisingumo Teismo atsakymas gali būti visiškai hipotetinis; dėl šios priežasties, vadovaujantis Teisingumo Teismo praktika, prašymą priimti prejudicinį sprendimą reikėtų laikyti nepriimtinu.

23. Komisijos nuomone, yra priešingai, t. y. prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra priimtinas. Šiuo atžvilgiu ji pabrėžia, kad iš esmės prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nuspręsti, ar Bendrijos teisės klausimas yra reikšmingas jo nagrinėjamai pagrindinei bylai. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas aiškiai nurodė nutartyje, kuria prašo priimti prejudicinį sprendimą, kad šioje byloje yra būtent taip. Be to, atrodo, negalima atmesti, kad Teisingumo Teismo atsakymas galėtų leisti bent jau dar sumažinti pagrindinėje

byloje skirtą baudą, o to, atsižvelgiant į gana gausią Teisingumo Teismo praktiką dėl prašymų priimti prejudicinį sprendimą priimtinumo, pakanka įrodyti, kad šioje byloje nagrinėjamas klausimas nėra vien hipotetinis.

24. A. Gottwald pažymi, kad nors, vertinant formaliai, prašymas nemokamai išduoti kelių mokesčio vinjetę galėjo būti pateiktas, jis nebūtų buvęs patenkintas.

2. Vertinimas

25. Pirmiausia reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką tik bylą nagrinėjantis nacionalinis teismas, kuris atsakingas už sprendimo priėmimą, atsižvelgdamas į konkrečios bylos aplinkybes, turi įvertinti reikalingumą pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą, kad galėtų priimti savo sprendimą, bei Teisingumo Teismui pateikiamų klausimų svarbą[4].

26. Todėl tuo atveju, kai pateikiami klausimai susiję su Bendrijos teisės išaiškinimu, Teisingumo Teismas iš principo turi priimti sprendimą[5].

27. Atsisakyti priimti sprendimą dėl nacionalinio teismo pateikto prejudicinio klausimo galima, tik jeigu yra akivaizdu, kad prašomas Bendrijos teisės išaiškinimas neturi jokio ryšio su pagrindinės bylos aplinkybėmis arba dalyku, jeigu problema hipotetinė arba jeigu Teisingumo Teismas neturi būtinos faktinės ir teisinės informacijos, kad naudingai atsakytų į jam pateiktus klausimus[6].

28. Tačiau manau, kad šioje byloje taip nėra.

29. Nors tiesa, kad A. Gottwald nesikreipė dėl nemokamo vinjetės išdavimo ir darant prielaidą, kad neįgalusis, kaip teigė Austrijos vyriausybė, gali būti nubaustas vien tuo pagrindu, jog prieš pradedant naudotis mokamu keliu jo automobilyje nebuvo prikliuota kelių mokesčio vinjetė, nors šis asmuo turi teisę į nemokamą vinjetės išdavimą, išlieka aplinkybė, kad tikrai nėra nustatyta,

4 — Be kita ko, žr. 2008 m. rugsėjo 11 d. Sprendimą *Eckelkamp ir kt.* (C-11/07, Rink. p. I-6845, 27 punktas); 2008 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Michaniki* (C-213/07, Rink. p. I-9999, 32 punktas) ir 2009 m. kovo 5 d. Sprendimą *Apis-Hristovich* (C-545/07, Rink. p. I-1627, 28 punktas).

5 — Be kita ko, žr. minėtus sprendimus *Eckelkamp ir kt.* (27 punktas); *Michaniki* (33 punktas) ir *Apis-Hristovich* (29 punktas).

6 — Be kita ko, žr. minėtus sprendimus *Eckelkamp ir kt.* (28 punktas); *Michaniki* (34 punktas) ir *Apis-Hristovich* (30 punktas).

jog prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pagrindinėje byloje negalėtų padaryti jokių išvadų iš Teisingumo Teismo atsakymo į pateiktą prejudicinį klausimą.

30. Kalbant konkrečiau, ir Austrijos vyriausybė to neginčijo, negalima atmesti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nagrinėdamas A. Gottwald ieškinį, galėtų kaip į dar vieną švelninančią aplinkybę atsižvelgti į Teisingumo Teismo išvadą, jog tokia nacionalinės teisės norma, kokia nagrinėjama šioje byloje, pagal kurią A. Gottwald situacijoje neleidžiama nemokamai išduoti kelių mokesčio vinjetės, pažeidžia EB 12 straipsnį.

31. Todėl manau, kad, atsižvelgiant į nurodytą Teisingumo Teismo praktiką, pateiktas prejudicinis klausimas yra priimtinas.

B — *Dėl esmės*

1. Pagrindiniai šalių argumentai

32. A. Gottwald teigimu, EB 12 straipsnis turi būti aiškinamas kaip draudžiantis tokius nacionalinės teisės aktus, kokie nagrinėjami pagrindinėje byloje.

33. Konkrečiau kalbant, jis teigia, kad šis straipsnis yra taikomas, nes jis kaip turistas gavo transporto srities paslaugą. Tokia norma, kaip antai nagrinėjama, taip pat riboja EB 18 straipsnyje įtvirtintą teisę laisvai judėti ir apsigyventi kitoje valstybėje narėje.

34. A. Gottwald nuomone, kadangi nuo mokesčio už naudojimąsi nagrinėjamu greitkeliu atleidžiami tik tie neįgalieji, kurių nuolatinė ar įprasta gyvenamoji vieta yra Austrijoje, ši priemonė reiškia netiesioginę diskriminaciją dėl pilietybės, kurią draudžia EB 12 straipsnis. Šis nevienodas požiūris nėra nei būtinas, nei proporcingas. Šiuo atžvilgiu nevienodas požiūris taip pat yra neproporcingas, atsižvelgiant į tai, kad Austrijos mokamais keliais reguliariai naudojasi didelė procentinė dalis ne rezidentų ir tam tikra jų dalis gali būti neįgalieji.

35. Be to, A. Gottwald pažymi, kad metinė nemokama vinjetė išduodama nepatikrinus, ar iš tikrųjų ją naudos tas pats neįgalusis. Todėl priemonės socialiniai aspektai negali būti laikomi lemiamais. Be to, neįgaliesiems jau išduodamas Europos parkavimo leidimas, todėl negalima teigti, kad galimybės nemokamai naudotis mokamais keliais suteikimas neįgaliesiems, nepaisant jų gyvenamosios vietos, Austrijai būtų ypatinga administracinė našta.

36. A. Gottwald priduria, kad nemokamas metinės vinjetės išdavimas neįgaliesiems nėra neįmokinė socialinė lengvata, kurios mokėjimas galėtų priklausyti nuo suinteresuotojo asmens tam tikro lygio integracijos į atitinkamos valstybės narės visuomenę įrodymo. Galiausiai jis apgailestaudamas pažymi, kad šiuo metu Europos Bendrijoje nėra bendros neįgalumo lygių klasifikacijos.

37. Tačiau Austrijos vyriausybė, nors sutinka, kad EB 12 straipsnis yra taikytinas šioje byloje, mano, kad ši nuostata nedraudžia tokios nacionalinės teisės normos, kokia nagrinėjama šioje byloje.

38. Ji teigia, kad nemokamas metinės vinjetės išdavimas neįgaliesiems yra neįmokinė socialinė lengvata. Kaip galima spręsti iš teismo praktikos, visų pirma Sprendimo *Grzelczyk*[7], teisė į tokias lengvatas negali priklausyti nuo sąlygų, kurios skiriasi nuo atitinkamos valstybės narės piliečiams taikomų sąlygų, tačiau taip nėra šioje byloje.

7 — 2001 m. rugsėjo 20 d. sprendimas (C-184/99, Rink. p. I-6193).

39. Be to, kaip ši vyriausybė pažymėjo per posėdį, nagrinėjama lengvata nėra susieta su klasikiniu gyvenamosios vietos reikalavimu, nes ja gali pasinaudoti ir tie neįgalieji, kurių „įprasta gyvenamoji vieta“ yra Austrijoje, kaip apibrėžta *Jurisdiktionsnorm* 66 straipsnio 2 dalyje. Nustatant įprastą gyvenamąją vietą, gali būti atsižvelgiama į asmeninio ir (arba) profesinio pobūdžio aplinkybes, todėl, pvz., vinjetė gali būti nemokamai išduota ir tiems neįgaliesiems, kurie Austrijoje užsiima reguliaria profesine veikla.

40. Tačiau kadangi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas remiasi prielaida, kad ši norma lemia netiesioginę diskriminaciją, toks gyvenamąja vieta grindžiamas nevienodas požiūris gali būti pateisinamas teisėtu tikslu, kaip antai užtikrinti, kad paramos prašantis asmuo įrodytų tam tikrą integracijos į tos valstybės visuomenę lygį[8]. Nuolatinės ar įprastos gyvenamosios vietos reikalavimu siekiama užtikrinti šios sąlygos įvykdymą ir neleidžiama pernelyg išaugti su šia priemone susijusioms sąnaudoms[9].

8 — Čia remiamasi 2005 m. kovo 15 d. Sprendimu *Bidar* (C-209/03, Rink. p. I-2119, 61 punktas).

9 — Šiuo atžvilgiu Austrijos vyriausybė per posėdį pažymėjo, kad jei vinjetė būtų išduodama nemokamai, nepaisant nuolatinės (įprastos) gyvenamosios vietos taip pat tiems neįgaliesiems, kurie naudojasi mokamais keliais tik trumpo buvimo Austrijoje metu, kaip yra šioje byloje nagrinėjamu atveju, šios sąnaudos būtų penkis kartus didesnės už dabar patiriamas sąnaudas (maždaug 3 mln. EUR 2008 m.).

41. Austrijos vyriausybė pažymi, kad išduodant nemokamą metinę vinjetę neįgaliesiems siekiama palengvinti asmenų, kurie dėl savo negalios negali naudotis visuomeniniu transportu, judumą. Be to, iš to, kad šiomis aplinkybėmis išduodamos tik metinės vinjetės, aišku, jog nagrinėjama lengvata siekiama suteikti paramą tiems, kurie naudojasi mokamais keliais reguliariai ir ilgą laiką, o ne tiems, kurie naudojasi Austrijos greitkeliais tik trumpą laiką. Šiuo atžvilgiu Austrijoje gyvenantis neįgalusis, kuris mokamu keliu naudojasi tik kartais arba tik trumpą laiką, taip pat turėtų susimokėti už kelių mokesčio vinjetę.

42. Komisija nurodo, kad šią bylą reikėtų vertinti atsižvelgiant į EB 12 straipsnį, kuris taikytinas dėl dviejų priežasčių: A. Gottwald pasinaudojo teise laisvai judėti ir apsigyventi kitoje valstybėje narėje pagal EB 18 straipsnį ir jis kaip turistas pasinaudojo laisve gauti paslaugas pagal EB 49 straipsnį. Ji teigia, kad skirtingo kelių mokesčio tarifo nustatymas, atsižvelgiant į neįgaliųjų gyvenamąją vietą, nors jie yra tokioje pačioje padėtyje, yra netiesioginė diskriminacija dėl pilietybės.

43. Tačiau nors Komisija savo rašytinėse pastabose laikėsi nuomonės, kad nagrinėjama nacionalinė priemonė lemia nepateisinamą diskriminaciją, kurią draudžia EB 12 straipsnis, vėliau per posėdį, remdamasi Austrijos vyriausybės pateiktais paaiškinimais, kad, atsižvelgiant į tikslą, kurio siekiama nemokamai suteikiant metinę kelių mokesčio vinjetę, įprastos gyvenamosios vietos sąvoką ir į tai, kad Austrijoje gyvenantis neįgalusis A. Gottwald taip pat turėtų mokėti mokestį, ji padarė išvadą, jog nagrinėjami Austrijos teisės aktai iš tikrųjų atitinka šį straipsnį.

2. Vertinimas

44. Visų pirma reikėtų pažymėti, kad tokia socialinė lengvata, kokia nagrinėjama šioje byloje, akivaizdžiai priklauso valstybių narių kompetencijai. Todėl, kalbant apie Bendrijos teisę, iš principo kiekviena valstybė narė sprendžia, ar taikyti tokią socialinę priemonę, kokia nagrinėjama šioje byloje, kurią sudaro nemokamas metinės kelių mokesčio vinjetės išdavimas neįgaliesiems tam tikromis sąlygomis, ar analogiškai kurią nors kitą tokio pat pobūdžio priemonę, pvz., ar neįgaliesiems nemokamai išduoti 10 dienų galiojančią vinjetę. Valstybės narės turi didelę diskreciją naudodamosi savo įgaliojimais socialinės politikos srityje[10].

10 — Šiomis aplinkybėmis žr. 2006 m. spalio 26 d. Sprendimą *Tas-Hagen ir Tas* (C-192/05, Rink. p. I-10451, 21 punktas); 2007 m. liepos 18 d. Sprendimą *Geven* (C-213/05, Rink. p. I-6347, 27 punktas) ir 2008 m. gegužės 22 d. Sprendimą *Halina Nerkowska* (C-499/06, Rink. p. I-3993, 23 punktas).

45. Vis dėlto iš Teisingumo Teismo praktikos aišku, kad šia kompetencija valstybės narės turėtų naudotis laikydamosi Bendrijos teisės, visų pirma Sutarties nuostatų dėl kiekvienam Sąjungos piliečiui pripažįstamos teisės laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje bei pagrindinio diskriminacijos dėl pilietybės draudimo[11].

46. Šios bylos aplinkybėmis akivaizdu, kad A. Gottwald vyko į Austriją ne tam, kad pasinaudotų teisėmis į laisvą darbuotojų judėjimą, todėl jis negalėtų reikalauti teisės į nemokamą metinės vinjetės išdavimą kaip teisės į „socialinę lengvatą“, remiantis Reglamento (EEB) Nr. 1612/68[12] 7 straipsnio 2 dalyje įtvirtintu vienodo požiūrio principu, ir ši lengvata negalėtų būti vertinama pagal Reglamentą (EEB) Nr. 1408/71[13].

47. Tačiau A. Gottwald, kaip Sąjungos pilietis, EB sutarties taikymo srityje iš principo turi teisę, jei mano, kad yra lygiavertėje padėtyje, į vienodą požiūrį, nepaisant pilietybės[14].

48. Todėl tiek, kiek jis gali pasinaudoti tokia teise šios bylos aplinkybėmis, iš esmės reikia išsiaiškinti, ar nemokamas metinės vinjetės išdavimas tik tiems neįgaliesiems, kurių bent jau įprasta gyvenamoji vieta yra atitinkamoje valstybėje narėje, yra draudžiama diskriminacija dėl pilietybės, arba, kitaip tariant, atsižvelgiant į konkrečias bylos aplinkybes, ar priežastis, dėl kurios A. Gottwald padėtyje esančiam asmeniui atsisakoma išduoti tokią vinjetę, siejama su šio asmens pilietybe, o gal vis dėlto su kita objektyvia aplinkybe, nepriklausančia nuo asmens pilietybės[15].

49. Todėl toliau išsamiau nagrinėsiu, pirma, ar pagrindinėje byloje susiklosčiusią situaciją reikėtų aiškinti, kaip siūlė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, remiantis EB 12 straipsnyje įtvirtintu diskriminacijos dėl pilietybės draudimu, antra, jei taip, ar nagrinėjami teisės aktai iš esmės gali

11 — Šiuo klausimu žr., pvz., 2004 m. balandžio 29 d. Sprendimą *Pusa* (C-224/02, Rink. p. I-5763, 22 punktas); minėtus sprendimus *Tas-Hagen ir Tas* (22 punktas) ir *Nerkowska* (24 punktas).

12 — 1968 m. spalio 15 d. Tarybos reglamentas dėl laisvo darbuotojų judėjimo Bendrijoje (OL L 257, p. 2; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 15).

13 — 1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamentas dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje, su pakeitimais (OL L 149, p. 2; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 35).

14 — Visų pirma žr. minėtą Sprendimą *Grzelczyk* (31 punktas) ir 2003 m. spalio 2 d. Sprendimą *Garcia Avello* (C-148/02, Rink. p. I-11613, 23 punktas).

15 — Akivaizdu, kad ši byla iš tikrųjų susijusi ne su diskriminacija dėl negalios, bet su galima (netiesiogine) diskriminacija dėl pilietybės.

lemti diskriminaciją pagal šį straipsnį, ir galiausiai, ar skirtingas požiūris, galintis lemti diskriminaciją, vis dėlto yra grindžiamas objektyviais motyvais, nepriklausančiais nuo pilietybės.

50. Pirmiausia, kalbant apie EB 12 straipsnio taikymą šiai bylai, reikia pažymėti, kad iš nusistovėjusios Teisingumo Teismo praktikos aišku, jog Sąjungos pilietis iš esmės gali naudotis toje nuostatoje įtvirtinta teise į vienodą požiūrį, nepaisant pilietybės, visose situacijose, patenkančiose į Bendrijos teisės *ratione materiae* taikymo sritį[16].

51. Iš Teisingumo Teismo praktikos taip pat aišku, kad tokioms situacijoms konkrečiai priskirtinos tos, kurios susijusios su EB sutartimi garantuojamų pagrindinių laisvių įgyvendinimu, ir tos, kurios susijusios su laisvės judėti ir apsigyventi valstybės narės teritorijoje įgyvendinimu, kaip tai numatyta EB 18 straipsnyje[17].

52. Manau, kad šioje byloje pakanka pažymėti, jog vykdamas į kitą valstybę narę, kad praleistų ten atostogas, A. Gottwald paprasčiausia pasinaudojo savo, kaip Europos Sąjungos piliečio, teise pagal EB 18 straipsnį laisvai judėti ir apsigyventi valstybėse narėse. Vien dėl šios priežasties pagrindinėje byloje nagrinėjama situacija nėra tik vidaus situacija, ji patenka į Bendrijos teisės *ratione materiae* taikymo sritį, ir šioje situacijoje taikytinas EB 12 straipsnis.

53. Tačiau sutinku su Komisija, jog ši situacija yra reglamentuojama Bendrijos teisės dar ir todėl, kad A. Gottwald turi būti laikomas paslaugų gavėju, nes vyko į Austriją kaip turistas praleisti atostogų; taigi kaip paslaugų gavėjas jis gali pagrįstai remtis EB 12 straipsniu ir kartu EB 49 straipsniu dėl laisvo paslaugų judėjimo[18].

54. Todėl reikia išnagrinėti, ar tokia socialinė priemonė, kokia nagrinėjama šioje byloje, atitinka EB 12 straipsnio reikalavimus, nes

16 — Šiuo klausimu žr., pvz., 1998 m. lapkričio 24 d. Sprendimą *Bickel ir Franz* (C-274/96, Rink. p. I-7637); minėtus sprendimus *Garcia Avello* (23 punktas) ir *Bidar* (36 punktas).

17 — Žr., pvz., minėtus sprendimus *Garcia Avello* (24 punktas) ir *Bidar* (33 punktas); 2005 m. liepos 12 d. Sprendimą *Schempp* (C-403/03, Rink. p. I-6421, 18 punktas) ir 2008 m. gruodžio 4 d. Sprendimą *Zablocka-Weyhermüller* (C-221/07, Rink. p. I-9029, 29 punktas).

18 — Šiuo klausimu žr. minėtus sprendimus *Cowan* (15 punktas); *Bickel ir Franz* (15 punktas); taip pat žr. 2003 m. sausio 16 d. Sprendimą *Komisija prieš Italiją* (C-388/01, Rink. p. I-721, 12 punktas). Tačiau manau, kad, vadovaujantis pateiktu prejudiciniu klausimu, šią bylą reikėtų nagrinėti atsižvelgiant į EB 12 straipsnyje įtvirtintą bendrąjį diskriminacijos draudimą, o ne į konkrečią šio draudimo išraišką laisvo paslaugų judėjimo srityje, įtvirtintą EB 49 straipsnyje, nes naudojimasis mokamais keliais tikriausiai yra ne atitinkama paslauga, bet priemonė gauti teikiamas paslaugas, ko galiausiai siekiama šios bylos aplinkybėmis. Kitaip tariant, atrodo, kad galima diskriminacija, kuria skundžiamasi, yra šalutinis dalykas, palyginti su atitinkamu paslaugų gavimu. Tačiau bet kuriuo atveju nagrinėjamos priemonės vertinimas *mutatis mutandis* taikomas ir EB 49 straipsnyje nustatytam konkrečiam diskriminacijos draudimui.

šia priemone gali pasinaudoti tik tie neįgalieji, kurių nuolatinė ar įprasta gyvenamoji vieta yra atitinkamoje valstybėje narėje, todėl ja negali pasinaudoti A. Gottwald padėtyje esantys asmenys.

55. Šiuo atžvilgiu reikėtų priminti, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką EB 12 straipsnis draudžia ne tik atvirą diskriminaciją dėl pilietybės, bet ir bet kokias kitas paslėptas diskriminacijos formas, kuriomis, pritaikius kitus skirtumų kriterijus, pasiekiamas toks pats rezultatas[19].

56. Tai pasakytina ir apie Bundesstraßen-Mautgesetz 13 straipsnio 2 dalyje nustatytas nuolatinės gyvenamosios vietos ir įprastos gyvenamosios vietos sąlygas, jei šie reikalavimai daugiausia veikia kitų valstybių narių piliečių nenaudai[20].

57. Todėl reikia daryti išvadą, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama nacionalinė nuostata iš tikrųjų gali reikšti netiesioginę diskriminaciją dėl pilietybės EB 12 straipsnio prasme.

58. Tačiau šios išvados savaime nepakanka konstatuoti, kad ši nuostata yra nesuderinama su EB 12 straipsniu. Ji tokia nebūtų, jeigu būtų pateisinama objektyviomis aplinkybėmis, t. y. jei būtų galima įrodyti, kad nuostata pagrįsta nuo suinteresuotųjų asmenų pilietybės nepriklausančiomis objektyviomis priežastimis ir yra proporcinga nacionalinės teisės siekiamo teisėto tikslo atžvilgiu[21].

59. Mano nuomone, neatrodo, kad nacionalinės teisės nuostatos dėl nemokamai išduodamos nagrinėjamos vinjetės tiek, kiek jose nuolatinė ar įprasta gyvenamoji vieta nustatyta kaip vinjetės išdavimo sąlyga, ir, atsižvelgiant į šios socialinės priemonės pobūdį bei tikslą, negalėtų būti laikomos objektyviai pateisinamomis ir proporcingomis. Šiomis aplinkybėmis reikėtų pateikti toliau nurodytas pastabas.

60. Pirmiausia reikėtų priminti, kad įvairių socialinių privilegijų ir lengvatų atžvilgiu Teisingumo Teismas yra pripažinęs, jog gali būti teisėta užtikrinti tam tikro ryšio tarp

19 — Šiuo klausimu žr., pvz., 1994 m. vasario 10 d. Sprendimą *Mund & Fester* (C-398/92, Rink. p. I-467, 14 punktas) ir minėtą Sprendimą *Komisija prieš Italiją* (13 punktas).

20 — Šiuo klausimu žr. 1997 m. sausio 23 d. Sprendimą *Pastoors ir Trans-Cap* (C-29/95, Rink. p. I-285, 17 punktas); 1999 m. balandžio 29 d. Sprendimą *Ciola* (C-224/97, Rink. p. I-2517, 14 punktas) ir 2004 m. kovo 23 d. Sprendimą *Collins* (C-138/02, Rink. p. I-2703, 65 punktas).

21 — Šiuo atžvilgiu žr., pvz., minėtus sprendimus *Mund & Fester* (17 punktas); *Bickel ir Franz* (27 punktas); *Bidar* (54 punktas) ir 2005 m. rugsėjo 15 d. Sprendimą *Ioannidis* (C-258/04, Rink. p. I-8275, 29 punktas).

socialinės lengvatos ar privilegijos gavėjo ir atitinkamos valstybės narės buvimą, pvz., atsižvelgiant į nagrinėjamos lengvatos aplinkybes ir pobūdį, tikro ryšio tarp asmens ir atitinkamos valstybės narės darbo rinkos, asmens ryšio su šios valstybės visuomene arba konkrečiau – tam tikro integracijos į atitinkamos valstybės narės visuomenę lygio buvimą[22].

61. Antra, iš Teisingumo Teismo praktikos aišku, kad gyvenamoji vieta iš esmės gali būti kriterijus, įrodantis tokio ryšio buvimą. Taigi atsakymas į klausimą, ar toks ryšys yra teisėtas ankstesniame punkte nurodytos Teisingumo Teismo praktikos prasme, be kitų veiksnių, priklausys nuo atitinkamos lengvatos ar privilegijos, visų pirma nuo to, ar gyvenamosios vietos reikalavimas konkrečia forma, pvz., reikalavimas gyventi šalyje tam tikrą laiką, atitinka Bendrijos teisę ir ypač – ar jis yra proporcingas[23].

62. Tokiomis aplinkybėmis, kalbant apie gyvenamosios vietos reikalavimų, siejamų su šioje byloje nagrinėjama socialine priemone, pateisinimą ir proporcingumą, reikėtų priminti, kad šią priemonę sudaro tam tikrą negalią turintiems asmenims nemokamai išduodama metinė vinjetė, t. y. vadovaujantis nagrinėjama nacionaline nuostata, asmenims, kurių neįgaliojo pažymėjime nurodyta, jog asmuo turi nuolatinę ir sunkią vaikščiojimo negalią ar dėl ilgalaikio sveikatos sutrikimo arba aklumo negali naudotis visuomeniniu transportu.

63. Neginčijama ir su pirma aprašytos priemonės pobūdžiu suderinama yra tai, kad šia priemone siekiama padėti neįgaliesiems, kasmet skatinant jų judumą ir socialinę integraciją.

64. Šiuo atžvilgiu manau, kad su tokios priemonės, kuria siekiama skatinti neįgaliųjų judumą, atleidžiant juos (nustačius tam tikrus reikalavimus) nuo pareigos mokėti mokestį už naudojimąsi mokamais keliais valstybės narės teritorijoje, pobūdžiu suderinama tai, kad

22 — Šiuo klausimu žr., pvz., 2007 m. rugsėjo 11 d. Sprendimą *Hendrix* (C-287/05, Rink. p. I-6909, 55 punktas); taip pat minėtus sprendimus *Collins* (67 punktas); *Bidar* (54 punktas); *Tas-Hagen ir Tas* (34 punktas) ir *Nerkowska* (37 punktas).

23 — Šiomis aplinkybėmis žr., pvz., minėtus sprendimus *Bidar* (59 punktas); *Nerkowska* (39 ir 41 punktai) ir 2008 m. lapkričio 28 d. Sprendimą *Förster* (C-158/07, Rink. p. I-8507, 50 ir 58 punktai).

teisė į lengvatą suteikiama vadovaujantis, be kita ko, gyvenamosios vietos kriterijumi, kuris gali rodyti tam tikrą ryšį su atitinkamos valstybės teritorija ir visuomene.

65. Antra, kaip buvo paaiškinta per posėdį, reikėtų pabrėžti, kad įprasta gyvenamoji vieta šios sąvokos prasme nelaikoma vieninteliu jungiamuoju ryšiu su atitinkama valstybe nare, suteikiančiu teisę atitinkantiems neįgaliesiems prašyti nemokamai išduoti metinę vinjetę. Vadovaujantis įprastos gyvenamosios vietos sąvoka, taikytina pagal nagrinėjamus nacionalinės teisės aktus, pakankamas ryšys gali būti nustatytas ir pagal kitus veiksnius, rodančius nuolatinę ar reguliarią sąsają su atitinkamos valstybės narės teritorija, pvz., vertimąsi profesija ar privačia reguliaraus pobūdžio veikla Austrijoje.

66. Tiesa, kad šiomis aplinkybėmis iš Bundesstraßen-Mautgesetz 13 straipsnio 2 dalies sąlygų *expressis verbis* neišplaukia, jog nemokamas vinjetės išdavimas priklauso nuo to, kiek ilgai ar dažnai prašantis ją išduoti asmuo naudojasi mokamais keliais; kaip pažymėjo pats A. Gottwald, niekam to neginčijant, neatrodo, kad šiuo atžvilgiu būtų atliekama kokia nors tokią vinjetę turinčių asmenų kontrolė. Todėl manęs neįtikina Austrijos vyriausybės argumentas, kad neįgalusis, kurio nuolatinė ar įprasta gyvenamoji vieta yra Austrijoje ir kuris iš tikrųjų tik kartais ar trumpą laiką naudojasi mokamais keliais, bet kuriuo atveju taip pat turėtų mokėti už vinjetę.

67. Tačiau ši išvada savaime neleidžia suabejoti tuo, kad, kaip pažymėjo Austrijos vyriausybė, nagrinėjama socialine priemone siekiama paremti neįgaliuosius, kuriems reikia gana reguliariai naudotis mokamais keliais.

68. Antra, bet kuriuo atveju faktas yra tai, kad tokią priemonę sudaro nemokamai išduodama *metinė* vinjetė. Manau, kad yra objektyviai pateisinama ir, atsižvelgiant į didelę valstybių narių diskreciją jų kompetencijai priklausančių socialinių lengvatų srityje[24], proporcinga padaryti teisę į tokią vinjetę

24 — Šiuo klausimu visų pirma žr. minėtą Sprendimą *Tas-Hagen ir Tas* (36 punktą). Taip pat žr. šios išvados 44 punktą.

priklausomą bent nuo tam tikro stabilaus ryšio, kurį įrodo įprasta gyvenamoji vieta, tarp metinės vinjetės gavėjo ir valstybės narės, kurioje yra nagrinėjami mokami keliai, buvimo[25].

69. Todėl manau, kad nemokamas metinės vinjetės išdavimas neįgaliesiems su sąlyga, kad jų nuolatinė ar įprasta gyvenamoji vieta yra atitinkamoje valstybėje narėje, neprieštarauja EB 12 straipsnyje nustatytam diskriminacijos dėl pilietybės draudimui, ir šioje byloje asmenų, kurių nuolatinė ar įprasta gyvenamoji vieta nėra atitinkamoje valstybėje narėje, atveju nereikia nagrinėti, kiek sunkumai, susiję su reikalaujamo neįgalumo lygio patikra, jei asmuo neturi Austrijos neįgaliojo pažymėjimo, gali pateisinti atsisakymą skirti nagrinėjamą lengvatą.

70. Bet kuriuo atveju, kalbant apie konkrečias šios bylos aplinkybes, galiausiai reikėtų turėti omenyje, kad tik tokioje pačioje padėtyje esantys asmenys gali reikalauti vienodo teisinio vertinimo, neatsižvelgiant į jų pilietybę[26].

71. Vadovaujantis šiuo požiūriu, reikia konstatuoti, kad toks neįgalusis, kaip antai A. Gottwald, kuris keliauja į atitinkamą valstybę narę tik tam, kad ten atostogautų ir kurio ryšys su šia valstybe nare dėl to yra tik laikinas, tokios socialinės lengvatos, kaip antai nemokamai išduodama metinė vinjetė, skirtos kasmet skatinti neįgaliųjų judumą ir socialinę integraciją, skyrimo atžvilgiu yra objektyviai skirtingoje padėtyje nei neįgalusis, kurio nuolatinė gyvenamoji ar bet kuriuo atveju įprasta gyvenamoji vieta yra atitinkamos valstybės narės teritorijoje ir kuriam naudojimasis mokamais keliais dėl to gali turėti visiškai kitokios reikšmės jo judumo ir socialinės integracijos šioje valstybėje narėje požiūriu.

72. Atsižvelgiant į ankstesnius svarstymus, į pateiktą prejudicinį klausimą reikėtų atsakyti taip: EB 12 straipsnis, skaitomas kartu su EB 18 straipsniu, turi būti aiškinamas kaip nedraudžiantis tokių nacionalinės teisės nuostatų, kokios nagrinėjamos pagrindinėje byloje, kuriomis siekiama kasmet skatinti neįgaliųjų judumą ir socialinę integraciją ir kuriose nustatyta, kad metinė automobilio vinjetė naudotis mokamais federaliniais keliais išduodama nemokamai tik tam tikrą negalią turintiems asmenims, kurių nuolatinė ar įprasta gyvenamoji vieta yra atitinkamos valstybės narės teritorijoje, įskaitant neįgaliuosius, kurie toje valstybėje narėje verčiasi reguliaria profesine ir (arba) privačia veikla.

25 — Akivaizdu, kad nuolatinės ar įprastos gyvenamosios vietos sąlygų pateisinimas ir proporcingumas turėtų būti vertinamas kitaip, jei pagal tokius reikalavimus būtų išduodamos trumpą laiką galiojančios vinjetės.

26 — Šiomis aplinkybėmis žr. 2004 m. liepos 8 d. Sprendimą *Gaumain-Cerri ir Barth* (C-502/01 ir C-31/02, Rink. p. I-6483, 34 ir 35 punktai). Žr. šios išvados 47 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką.

V — Išvada

73. Todėl siūlau Teisingumo Teismui į pateiktą prejudicinį klausimą atsakyti taip:

„EB 12 straipsnis, skaitomas kartu su EB 18 straipsniu, turi būti aiškinamas kaip nedraudžiantis tokių nacionalinės teisės nuostatų, kokios nagrinėjamos pagrindinėje byloje, kuriomis siekiama kasmet skatinti neįgaliųjų judumą ir socialinę integraciją ir kuriose nustatyta, kad metinė automobilio vinjetė naudotis mokamais federaliniais keliais išduodama nemokamai tik tam tikrą negalią turintiems asmenims, kurių nuolatinė ar įprasta gyvenamoji vieta yra atitinkamos valstybės narės teritorijoje, įskaitant neįgaliuosius, kurie toje valstybėje narėje verčiasi reguliaria profesine ir (arba) privačia veikla.“